

Sygn. akt **XXV C 2577/17**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXV Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący:	sędzia del. Michał Jakubowski
Protokolant:	sekretarz sądowy Patryk Kaniecki

po rozpoznaniu na rozprawie dnia 21 grudnia 2020 r. w Warszawie

sprawy z powództwa **A. B. i K. B.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. w W.**

o zapłatę i o ustalenie ewentualnie o zapłatę

orzeka

1. Powództwo główne oddala.
2. Powództwo ewentualne oddala.
3. Zasądza od powodów A. B. i K. B. solidarnie na rzecz pozwanego (...) Bank (...) S.A. w W. kwotę 10.834 zł (dziesięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów procesu.
4. Nakazuje kasie Sądu Okręgowego w Warszawie zwrócić ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie solidarnie na rzecz powodów A. B. i K. B. kwotę 653,77 zł (sześćset pięćdziesiąt trzy złote 77/100) tytułem zwrotu niewykorzystanej części zaliczki uiszczonej na poczet wynagrodzenia biegłego.

Sygn. akt **XXV C 2577/17**

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 grudnia 2020 r.

Powodowie A. B. i K. B. pozwem z 29 grudnia 2017 r. wnieśli o:

I. zasądzenie od (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 625 038,07 zł pobranej tytułem rat kapitałowo - odsetkowych wraz z odsetkami ustawowymi za czas opóźnienia od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, na którą składają się:

- a. kwota 607 012,75 PLN pobrana tytułem rat kapitałowo-odsetkowych do dnia wniesienia pozwu;
- b. kwota 16 298,51 PLN pobrana tytułem składki na ubezpieczenie pomostowe;
- c. kwota 1 726,81 PLN pobrana tytułem składek na ubezpieczenie niskiego wkładu;

II. z ostrożności procesowej, na wypadek gdyby Sąd uznał, że Umowa, opisana w pkt. I powyżej jest ważna, z uwagi na stosowanie przez pozwanego niedozwolonych klauzul umownych opisanych odpowiednio w:

1. pkt. II ppkt. 6 litera b i) uzasadnienia, i w konsekwencji konieczność ich pominięcia, o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 241.293,95 PLN pobranej tytułem rat kapitałowo-odsetkowych do dnia wniesienia pozwu, wraz z odsetkami ustawowymi za czas opóźnienia od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

2. pkt. II ppkt. 6 litera b ii) uzasadnienia i w konsekwencji konieczność ich pominięcia, o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 16.298,51 PLN pobranej tytułem składek na ubezpieczenie pomostowe w (...) S.A., wraz z odsetkami ustawowymi za czas opóźnienia od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

3. pkt. II ppkt. 6 litera b iii) uzasadnienia i w konsekwencji konieczność ich pominięcia, o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 1.726,81 PLN pobranej tytułem składek na ubezpieczenia niskiego wkładu kredytu w (...) S.A., wraz z odsetkami ustawowymi za czas opóźnienia od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że w umowie o kredyt budowlano - hipoteczny nr (...) (dalej: umowa kredytowa) nie określono kwoty pieniężnej będącej niezbędnym elementem konstrukcyjnym wymaganym przez art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego. Powodowie zarzucili pozwanemu bankowi naruszenie zasady walutowości, powołując się na art. 358 § 1 k.c., art. 3 ust. 1 oraz art. 9 ustawy prawo dewizowe. Powyższe względy, zdaniem strony powodowej, prowadzą do nieważności umowy w świetle art. 58 k.c. Powodowie wskazali, że Umowa kredytowa narusza art. 69 prawa bankowego i 358⁽¹⁾ k.c., ponieważ bank nie może żądać od kredytobiorcy zwrotu większej kwoty środków pieniężnych aniżeli ściśle określonej i oddanej do dyspozycji liczby środków pieniężnych. Według powodów, wynagrodzenie należy się kredytodawcy za korzystanie z jego pieniędzy, nie zaś za korzystanie z ekonomicznej wartości tych pieniędzy. Powodowie wywodzili swoje powództwo także z rażącego naruszenia zasad współżycia społecznego, polegającego na nierówności stron, braku rzetelnej informacji dotyczących braku ograniczenia ryzyka kursowego, arbitralności banku przy określaniu kursu CHF – waloryzowanego miernika wartości, stosowaniu różnych kursów przy wypłacie i spłacie kredytu oraz stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych. Klauzule waloryzacyjne, klauzule dotyczące ubezpieczenia pomostowego oraz klauzule dotyczące niskiego wkładu własnego są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. i były bezskuteczne wobec powodów. Ponadto powodowie zarzucili niedoręczenie wzorca umowy przed zawarciem umowy kredytu.

Kwota dochodzonego roszczenia, tj. 625.038,07 zł stanowiła sumę pobranych od powodów rat kapitałowo-odsetkowych do dnia wniesienia pozwu w kwocie 607.012,75 zł oraz innych dodatkowych opłat w łącznej wysokości 18.025,32 zł, do uiszczenia których niezasadnie została zobowiązana strona powodowa, a mianowicie: kwota 16.298,51 zł pobrana za składki na ubezpieczenie pomostowe oraz 1.726,81 zł pobrana tytułem składek na ubezpieczenie niskiego wkładu (pozew – k. 2-33).

W odpowiedzi na pozew Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu pozwany wskazał, że jest następcą prawnym (...) Bank (...) S.A., z którym powodowie zawarli umowę kredytu. Przedmiotem umowy jest zobowiązanie banku do udzielenia kredytu walutowego wyrażonego we franku szwajcarskim, co zostało wyraźnie wskazane w umowie. Pozwany podkreślił, że uruchomienie kredytu w walucie polskiej wynikało z decyzji powodów, którzy złożyli dyspozycję wypłaty środków w PLN. Pozwany wskazał, że kliencie mieli możliwość zapoznania się z projektem umowy przed jej podpisaniem. Można było również sprawdzić projekt na stronie internetowej. Od złożenia wniosku kredytowego do podpisania umowy było wystarczająco dużo czasu, aby zapoznać się z umową. W 2008 r. pozwany bank posiadał w ofercie kredyty złotowe i walutowe. Powód miał możliwość negocjowania warunków umowy kredytu. Wypłata kredytu w PLN, a nie w walucie obcej tj. CHF dokonana została zgodnie z dyspozycją powodów. Kwota kredytu została wskazana w umowie w sposób ważny. Umowa nie narusza zasady walutowości i nie zawiera mechanizmu waloryzacji.

Zdaniem pozwanego, łącząca strony umowa zawiera wszystkie elementy wymienione w art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego, właściwe dla umowy kredytowej. Dopuszczalność ustalenia w umowie innej waluty zobowiązania i innej

waluty wykonania zobowiązania jest w pełni dopuszczalna i wynika z zasady swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c.. Pozwany podniósł, że na gruncie przepisów prawa dopuszczalna jest również waloryzacja umowna kredytu do waluty obcej, choć w tym przypadku nie ma mowy o waloryzacji kwoty kredytu, gdyż kredyt został określony w walucie CHF. Pozwany nie zgodził się również ze stanowiskiem powodów, ażeby umowa kredytu zawierała niedozwolone postanowienia umowne. Z ostrożności procesowej pozwany wskazał, że ewentualna abuzywność kwestionowanego przez powodów postanowienia Regulaminu dotyczącego przewalutowania kredytu nie skutkuje nieważnością całej umowy kredytu.

Ponadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów dochodzonych za okres 29 grudnia 2015 r. (odpowiedź na pozew – k. 98-148).

Pismem rozszerzającym powództwo z 12 grudnia 2019 r. powodowie:

1. podtrzymali żądanie pozwu w całości, wraz z okolicznościami faktycznymi, wnioskami dowodowymi i twierdzeniami w nim zawartymi;

2. ewentualnie na wypadek, gdyby Sąd uznał brak możliwości zasądzenia kwoty dochodzonej w ust. I. lit. a petitum pozwu za okres od kwietnia 2010 r. do listopada 2017 r. włącznie bezpośrednio w PLN i w konsekwencji uznania, że roszczenie objęte pozwem powinno być wyrażone w walucie CHF powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 79 569,39 PLN oraz 144 972,11 CHF pobranej tytułem rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od dnia zawarcia umowy do listopada 2017 r. włącznie,

3. rozszerzyli powództwo i wniesli, ponad kwotę 607 012,75 PLN określoną w ust. I. lit. a petitum pozwu oraz ew. pkt 2 oraz ew. pkt 4 niniejszego pisma dochodzoną w związku z nieważnością Umowy, o zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 35 521,17 CHF pobranej tytułem rat kapitałowo - odsetkowych za okres od grudnia 2017 r. do listopada 2019 r. włącznie, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia niniejszego pisma do dnia zapłaty,

Na wypadek, gdyby Sąd uznał, że umowa jest ważna i rozważał zasadność roszczeń wysuwanych w punkcie II petitum pozwu:

4. ewentualnie na wypadek, gdyby Sąd uznał brak możliwości zasądzenia kwoty dochodzonej w ust. II. ppkt 1 petitum pozwu za okres od kwietnia 2010 r. do listopada 2017 r. włącznie bezpośrednio w PLN i w konsekwencji uznania, że roszczenie objęte pozwem powinno być wyrażone w walucie CHF powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 20.066,90 PLN oraz 57 997,23 CHF pobranej tytułem nadpłat rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od dnia zawarcia umowy do listopada 2017 r. włącznie wraz z odsetkami ustawowymi za czas opóźnienia od dnia wniesienia niniejszego pisma do dnia zapłaty,

5. rozszerzyli powództwo i wniesli, ponad kwotę 241.293,35 PLN określoną w ust. II. ppkt 1 petitum pozwu dochodzoną w związku ze stosowaniem przez pozwanego niedozwolonych klauzul umownych, o zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwoty 15.548,00 CHF pobranej tytułem nadpłat rat kapitałowo-odsetkowych, za okres od grudnia 2017 r. do listopada 2019 r. włącznie wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia niniejszego pisma do dnia zapłaty (pismo procesowe stanowiące rozszerzenie powództwa – k. 360-363).

Pismem z 12 listopada 2020 r. powodowie rozszerzyli powództwo i obok roszczenia głównego określonego w pkt. I petitum pozwu wniesli o ustalenie, że umowa o kredyt kredyt budowlano - hipoteczny nr (...) z 27 maja 2008 r. jest w całości nieważna. W pozostałym zakresie żądania pozwu i dalszych pism procesowych zostały w całości podtrzymane przez powodów (pismo stanowiące rozszerzenie powództwa – k. 414-417).

Strony podtrzymały powyższe stanowiska do dnia zamknięcia rozprawy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W 2008 r. powodowie szukali kredytu, aby sfinansować zakup domu. Powód z wykształcenia ekonomista był wówczas menagerem do spraw finansowych, zaś powódka z wykształcenia psycholog, zajmowała się rekrutacją w (...). Na sfinansowanie zakupu potrzebowali kredytu w kwocie 1.200.000 zł. W momencie poszukiwania kredytu K. B. udał się do (...). Doradca kredytowy zaproponował mu cztery kredyty we frankach szwajcarskich wskazując, że kredyt w tej walucie jest trendem. Rozmowy z doradcą kredytowym w celu ustalenia warunków odbyły się w trakcie przynajmniej dwóch spotkań. Z doradcą kredytowym negocjowana była tylko wysokość marży banku, zaś pozostałe warunki umowy nie były negocjowane. Umowa podpisana została w banku, tam też przedstawiono powodom treść umowy. Po zaakceptowaniu oferty (...) Bank (...) S.A., powodowie spotkali się z doradcą kredytowym w celu zawarcia umowy kredytu (zeznania powódki w charakterze strony – k. 412, zeznania powoda w charakterze strony – k. 411-412, karta informacyjna wnioskodawców – k. 161v-163, wydruk maila z 30 kwietnia 2008 r. – k. 177, decyzja kredytowa w sprawie zmiany warunków umowy kredytu hipotecznego – k. 179).

Powodowie złożyli wniosek o udzielenie kredytu budowlano-hipotecznego w dacie 24 kwietnia 2008 r. wnioskując o 1.218.000 zł (wniosek o udzielenie kredytu budowlano - hipotecznego – k. 159-161).

W dniu 30 maja 2008 r. pomiędzy (...) Bank (...) S.A. (poprzednikiem prawnym (...) Bank (...) S.A.) oraz A. B. i K. B. (kredytobiorcami) zawarta została umowa kredytu budowlano - hipotecznego nr (...) (dalej: umowa kredytu). Na mocy tej umowy Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 616.332,82 CHF na okres 360 miesięcy przeznaczonego na budowę lub zakup na rynku pierwotnym od inwestora zastępczego nieruchomości w budowie, refinansowanie poniesionych kosztów na zakup nieruchomości i wykończenie nieruchomości nie wymagającej pozwolenia na budowę. Kredytowaną nieruchomością stanowił dom jednorodzinny oznaczony nr (...) przy ul. (...) w W.. Uruchomienie kredytu nastąpić miało w transzach. Wysokość pierwszej transzy została wskazana w umowie przedwstępnej kupna-sprzedaży kredytowanej nieruchomości, nie większej niż 975.000 PLN. Druga transza miała wynosić nie więcej niż 220.000 zł oraz ostatnia w wysokości nie więcej niż 5.000 zł (ust. 1-5 umowy). W umowie postanowiono, że oprocentowanie kredytu jest równe stopie bazowej oprocentowania, którą stanowi LIBOR dla 6 miesięcznych depozytów w CHF powiększonej o 0,8 punktów procentowych stałej marży. Zgodnie z umową, wysokość stopy bazowej oprocentowania ustalana jest po raz pierwszy na piąty dzień miesiąca, w którym następuje uruchomienie kredytu a następnie jest aktualizowana co 6 miesięcy, przy czym w dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu wynosi 3,7083% w skali roku (ust. 6.1 - 6.5 umowy). Prowizja z tytułu udzielenia kredytu została ustalona na 0% kwoty kredytu (ust. 7.1 pkt 1 umowy). W umowie zapisano, że kredyt spłacany jest w ratach kapitałowych rosnących (tj. równych ratach kapitałowo-odsetkowych) w łącznej liczbie 354 rat miesięcznych, których wysokość będzie określona w harmonogramach spłat przekazanych niezwłocznie po uruchomieniu kredytu lub w momencie zmiany oprocentowania oraz że spłata należności z tytułu kredytu następuje ze wskazanego w umowie numeru rachunku prowadzonego w CHF i zasilanego wyłącznie środkami w walucie, w której jest prowadzony. Kredytobiorcy zobowiązali się zapewnić na rachunku wystarczającą kwotę środków do pokrycia wymagalnych należności banku z tytułu kredytu (ust. 8.1 i 8.8 umowy).

Kredytobiorcy oświadczyli w umowie, że są świadomi ryzyka zaciągnięcia kredytu w walutach obcych, które wynika z możliwości zmiany kursu waluty kredytu wobec PLN lub zmiany oprocentowania waluty obcej, których skutkiem może być zagrożenie zdolności kredytowej kredytobiorców spowodowane istotnym podwyższeniem wartości kredytu i odsetek do spłaty (ust. 11.5 umowy).

Kredytobiorcy zobowiązali się do pokrycia ze środków własnych, wynikających ze zmian kursu waluty kredytu, różnic pomiędzy ceną nabycia kredytowanej nieruchomości i kwoty kredytu. Kredytobiorcy upoważnili bank do obciążania rachunku do wysokości dostępnego salda, wszelkimi kwotami wymagalnych należności wynikających z umowy, w szczególności kwotami rat kredytu, odsetek, prowizji i opłat oraz kosztami ustanowienia i utrzymania zabezpieczeń kredytu, w tym kwotami składek ubezpieczeniowych. W przypadku, gdy rachunek prowadzony jest w innej walucie niż waluta wymagalnych należności, obciążenie następuje po przewalutowaniu. Kredytobiorcy zobowiązali się utrzymać na rachunku środki wystarczające do pokrycia w terminie wszystkich wymagalnych należności wynikających z umowy (ust. 12.1 i 12.2 umowy).

W umowie kredytu postanowiono, że w sprawach nieuregulowanych w umowie zastosowanie mają postanowienia „Regulaminu Produktów kredytowych dla klientów indywidualnych”, który stanowi integralną część umowy. Kredytobiorcy oświadczyli, że otrzymali, zapoznali się i akceptują warunki Regulaminu, a także potwierdzają dotyczące ich zobowiązania, oświadczenia i zapewnienia w nim zawarte (ust. 12.4 umowy).

(umowa kredytu budowlano - hipotecznego nr (...) z 27 maja 2008 r. – k. 53-56v).

Na mocy postanowień „Regulaminu Produktów kredytowych dla klientów indywidualnych w (...) Bank (...) S.A.” uruchomienie produktu kredytowego może być dokonane, jeżeli kredytobiorca posiada rachunek (§ 4 ust. 2). Bank zobowiązany jest do realizacji prawidłowo wystawionej dyspozycji uruchomienia produktu kredytowego w terminie trzech dni roboczych, licząc od dnia spełnienia wszystkich warunków uruchomienia produktu kredytowego. Jeżeli jednak kredytobiorca złożył dyspozycję uruchomienia produktu kredytowego po godz. 11:00, to bieg terminu trzydniowego liczony będzie od następnego dnia roboczego (§ 4 ust. 4).

Jeżeli zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy wypłata środków uruchomionego produktu kredytowego ma nastąpić w innej walucie niż waluta produktu kredytowego określonego w umowie, to następuje to po Przewalutowaniu. Przewalutowanie następuje po kursie obowiązującym w momencie dyspozycji uruchomienia produktu kredytowego (§ 4 ust. 5).

Zgodnie z Regulaminem, spłata kwot produktu kredytowego oraz zapłata odsetek i innych należności wynikających z umowy następuje poprzez obciążenie przez bank Rachunku, bez odrębnej dyspozycji kredytobiorcy. Kredytobiorca obowiązany jest do posiadania Rachunku oraz zasilania go wpływami zabezpieczającymi spłatę kwot produktu kredytowego oraz zapłatę odsetek i innych należności wynikających z umowy (§ 9 ust. 3). Jeżeli kredytobiorca nie posiada na Rachunku wystarczających na spłatę kwot wpływów zabezpieczających jego spłatę kwot produktu kredytowego oraz zapłaty odsetek i innych należności wynikających z umowy, bank może dokonać obciążenia innego prowadzonego przez siebie na rzecz kredytobiorcy rachunku. W przypadku, gdy obciążany rachunek prowadzony jest w innej walucie niż waluta produktu kredytowego, obciążenie następuje po przewalutowaniu (§ 9 ust. 4).

„Przewalutowanie” zdefiniowane zostało w Regulaminie jako wymiana waluty dokonywana przez bank i za jego zgodą, po obowiązującym w banku w dniu dokonywania wymiany kursie kupna/sprzedaży walut lub w przypadku wymiany waluty obcej na inną walutę obcą, po kursie krzyżowym; obowiązujące w banku kursy wymiany walut dostępne są w jednostkach banku, na stronie internetowej, w centrum telefonicznym lub udostępniane przez bank w inny sposób; przewalutowanie może być dokonywane na wniosek kredytobiorcy albo z inicjatywy banku (§ 2 pkt 20).

24 kwietnia 2008 r. powodowie podpisali oświadczenie, w którym zadeklarowali że Bank przed zaoferowaniem im kredytu w walucie obcej przedstawił im ofertę kredytu w złotych polskich. Zapoznawszy się z obydwiema ofertami świadomie wybrali oni kredyt w walucie obcej. Powodowie oświadczyli również, że są świadomi ryzyka kursowego, wpływu wzrostu kursu waluty obcej na ratę kredytu i stan zadłużenia oraz zmiennego oprocentowania kredytu (informacja dla wnioskodawców ubiegających się o kredyt hipoteczny – k. 156).

Po podpisaniu umowy, na podstawie dyspozycji powodów, bank wypłacił powodom kredyt w kwocie łącznej 1.046.000 zł w transzach: 05 czerwca 2008 r. kwotę 93.000 zł i 5.000 zł, 11 lipca 2008 r. - 500.000 zł, 01 września 2008 r. – 200.000 zł, 07 stycznia 2009 r. – 66.000 zł oraz 14 stycznia 2009 r. – 182.000 zł. Wypłacona suma kredytu 1.046.000 zł odpowiadała sumie 485.208,03 CHF, przeliczonej według kursów CHF obowiązujących w (...) Bank (...) S.A. w dniach wypłat. Pobrano z rachunku kredytobiorców składki ubezpieczenia niskiego wkładu. Klienci ponieśli w tym zakresie koszt 1.726,81 zł. Ponadto pobrano środki tytułem składek ubezpieczenia pomostowego w wysokości 16.298,51 zł (zaświadczenie Banku (...) S.A. – k. 67 – k. 67, dyspozycja uruchomienia kredytu z 05 stycznia 2008 r. – k. 165, dyspozycja uruchomienia kredytu z 30 maja 2008 r. – k. 167, dyspozycja uruchomienia kredytu z 04 lipca 2008 r. – k. 169, dyspozycja uruchomienia kredytu z 24 sierpnia 2008 r. – k. 171, dyspozycja uruchomienia kredytu z 13 stycznia 2009 r. – k. 173).

7 listopada 2008 r. A. B. i K. B. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego banku Aneks nr 1 do umowy nr (...), w którym wydłużono termin uruchomienia Kredytu, wydłużono okres karencji w spłacie kredytu oraz zmieniono inne zobowiązania kredytobiorców (Aneks nr 1 do umowy kredytu budowlano - hipotecznego nr (...)- k. 57-58).

Powodowie dokonywali spłaty rat kredytowych zgodnie

z harmonogramem, począwszy od maja 2009 r. Do dokonywania spłat służyły dwa rachunki rozliczeniowo-oszczędnościowe założone w banku. Powodowie decydowali o walucie dokonywanych spłat. Większość spłat pochodziła z rachunku bezpośrednio we frankach szwajcarskich. W przypadku braku zapewnienia środków na rachunku walutowym przez powodów, bank w celu pokrycia raty kredytu pobierał środki z rachunku złotowego powodów i dokonywał ich przewalutowania na franki szwajcarskie według kursu sprzedaży obowiązującego w banku.

W okresie od 05 maja 2009 r. do 07 listopada 2017 r. tytułem spłaty rat kredytu powodowie zapłacili łącznie na rzecz banku 173.404,05 CHF, w tym 134.928 CHF z tytułu spłaty kapitału, 38.476,05 CHF z tytułu spłaty odsetek oraz 2,81 CHF z tytułu odsetek karnych. Suma rat płatności w przypadku kredytu złotowego za okres objęty pozwem wynosi 365.358,59 zł (zaświadczenie Banku (...) S.A. wraz z historią spłat kapitałowych kredytu i historią spłat odsetek kredytu – k. 67-71, opinia biegłego – k. 268-278).

Pismem z 24 listopada 2017 r., powodowie zakwestionowali ważność umowy powołując się na stosowanie przez bank niedozwolonych klauzul umownych. Powodowie zastrzegli również prawo zwrotu wpłaconych kwot (reklamacja – k. 77-80v).

W odpowiedzi na reklamację 22 grudnia 2017 r. bank stwierdził, że umowa jest ważna i nie zawiera postanowień abuzywnych. Zarzuty skierowane przeciwko ważności umowy bank uznał za nieuzasadnione (odpowiedź na reklamację – k. 81-83).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd uznał za wiarygodne dowody z wymienionych dokumentów, nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd dał wiarę w zeznaniom powodów, gdyż zeznania te korespondowały z dowodami z dokumentów stanowiących materiał dowodowy sprawy, składając się wraz z nimi na spójną i logiczną całość tworzącą opisany stan faktyczny sprawy. Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda, jedynie w niewielkim zakresie, odnośnie do otrzymania rachunku do przelewów jedynie w złotych polskich oraz informacji o możliwości wzięcia kredytu tylko we frankach szwajcarskich.??

Sąd zważył, co następuje.

Mając na uwadze sposób i kolejność formułowania przez powodów roszczeń w ramach powództwa głównego, z punktu widzenia prawidłowej metodologii procesu orzeczniczego, aby ocenić zasadność roszczeń powodów o zapłatę, w pierwszej kolejności należało ustosunkować się do najdalej idącego żądania, tj. ustalić czy sporna Umowa jest ważna. Bez uprzedniego przesądzenia tej kwestii, Sąd nie mógłby wszakże pochylić się nad oceną roszczeń powodów o zapłatę.

Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości wykorzystania powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.) jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną zainteresowanego takim rozstrzygnięciem. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw w drodze innego powództwa (zob. m.in. wyrok SN z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, Lex nr 483288; wyrok SN z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, Lex nr 346213; wyrok SN z 02 lutego 2006 r. II CK 395/05, Lex nr 192028; wyrok SN z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, Lex nr 1171285; wyrok SN z 05 września 2012 r., IV CSK 589/11, Lex nr 1232242).

Innymi słowy interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący

lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia.

Powództwo o świadczenie, a zatem powództwo dalej idące w rozumieniu przywołanego orzecznictwa, może dotyczyć wyłącznie świadczeń już spełnionych przez powodów. Nawet w przypadku uwzględnienia powództwa o świadczenie z uwagi na przesłankową nieważność Umowy, powodów w dalszym ciągu, formalnie wiązałyby sporna Umowa kredytowa. Trzeba zwrócić uwagę, że zasadniczym, obiektywnie dostrzegalnym celem, dla którego powodowie zdecydowali się na wystąpienie o ochronę swych materialnoprawnych roszczeń do sądu, jest podważenie ważności przedmiotowej Umowy. W ocenie Sądu, wyrok w sprawie o zapłatę, definitywnie nie zakończy powstałego między stronami Umowy kredytu sporu.

Wniosek powyższy należy wywieść z treści art. 365 § 1 k.p.c. oraz przeważającej w orzecznictwie wykładni tego przepisu, według której sentencją wyroku objęte jest rozstrzygnięcie o żądaniach stron (art. 325 k.p.c.), którego faktyczne i prawne podstawy zawiera uzasadnienie (art. 328 § 2 k.p.c.). Z mocy wiążącej wyroku o świadczenie korzysta jednakże wyłącznie rozstrzygnięcie, nie rozciąga się ona na kwestie pozostające poza sentencją, w tym ustalenia i oceny dotyczące stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono. Moc wiążąca w zakresie ustanowionym w art. 365 k.p.c. odnosi się tylko do „skutku prawnego”, który stanowił przedmiot orzekania i nie oznacza związania sądu (i stron) ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu orzeczenia (por. orzeczenia SN: z 13 stycznia 2000 r. II CKN 655/98, Lex nr 51062; z 23 maja 2002 r. IV CKN 1073/00, LEX nr 55501; z 08 czerwca 2005 r. V CK 702/04, Lex nr 402284; z 03 października 2012 r., II CSK 312/12, Lex nr 1250563).

Reasumując, zdaniem Sądu, powodowie mimo wystąpienia z powództwem o świadczenie, które w pierwszej kolejności realizowali w niniejszym postępowaniu, posiadają interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności Umowy. Wyrok w sprawie o świadczenie nie usunąłby bowiem niepewności w zakresie wszelkich skutków prawnych, jakie wynikają ze stosunku prawnego, którego istnienie powodowie kwestionują (w tym zakresie porównaj między innymi: wyrok SN z 08 marca 2001 r. I CKN 1111/00, Lex nr 1168032; wyrok SN z 27 stycznia 2004 r. II CK 387/02, Lex nr 391789; wyrok SN z 21 marca 2006 r. V CSK 188/05, Lex nr 1104890).

Powodowie dochodzone roszczenia wywodzili z twierdzenia o nieważności umowy kredytu bankowego łączącej strony. Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również w myśl art. 58 § 2 k.c. czynność sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynności nie zostałyby dokonane (art. 58 § 3 k.c.). Czynność prawna jest sprzeczna z ustawą, gdy jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa.

O nieważności przedmiotowej umowy kredytu miałyby decydować brak określenia w umowie kwoty pieniężnej (którą bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy) należącej do essentialia negotii według art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego.

Na mocy art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r., nr 72, poz. 665), przez umowę kredytu bankowego bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy, 2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania

kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób pozostawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (art. 69 ust. 2 Prawa bankowego).

Przenosząc rozważania prawne na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że nie budziła wątpliwości dopuszczalność konstruowania zarówno umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, w których wysokość kwoty kredytu wyrażonej w złotych jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty obcej w dniu wydania, jak i umów kredytu denominowanego w walucie obcej (a taka została zawarta w niniejszej sprawie), w których wartość kwoty kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale jest uruchamiana w złotych po przyjętym kursie przeliczeniowym. Z kolei jako czysty kredyt walutowy jest określany w piśmiennictwie kredyt udzielany i wypłacany w innej walucie niż krajowa. Sąd Najwyższy stwierdził dopuszczalność kredytu indeksowanego, wskazał przy tym, że jest to umowa, na podstawie której „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. (...) Tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się oczywiście w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego). Nie ma zatem podstaw do twierdzenia, że w obrocie prawnym doszło do wykształcenia się jakiegoś odrębnego, oryginalnego typu umowy bankowej, powiązanej w sposób szczególny z kursem złotego do walut obcych w chwili wydania i zwrotu sumy kredytowej i tym samym zakładającej szczególnie sposób określania wysokości zadłużenia kredytobiorcy w stosunku kredytowym. W zakresie umowy kredytu indeksowanego także dochodzi do wydania sumy kredytu kredytobiorcy i zwrotu wykorzystanej sumy kredytu z reguły w ratach kredytowych w dłuższym odcinku czasowym. Dla kredytobiorcy istotne znaczenie ma z reguły wysokość rat spłacanych w poszczególnych okresach ich spłat. Kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej, gdyż suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu hipotecznego może mieć inną wartość rynkową w wyniku indeksacji walutowej. Innymi słowy, kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu bankowi sumy pierwotnie wykorzystanego kredytu, ale taka wykorzystana suma – w całości lub części – może mieć inną (wyższą) wartość rynkową w okresie spłaty kredytu” (Wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., sygn. akt I CSK 1049/14 (OSNC 2016/11/134)). Podobny pogląd Sąd Najwyższy wyraził w wyroku z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14 (Biul. SN z 2015 r., nr 5), w którym, odwołując się do przepisów zawartych w ustawie z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., nr 165, poz. 984), wskazał, że „ideą dokonania nowelizacji Prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad (...) Ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia”.

Odwołać się należy do art. 4 powołanej wyżej ustawy, zgodnie z którym, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b Prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Przepis ten wprost potwierdza stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą do umów zawartych wcześniej. Oznacza to że wola ustawodawcy było jednak uznanie, że wyrażona w nim norma znajduje zastosowanie. Wprowadzenie konieczności określenia zasad ustalania kursów walut do treści umowy kredytowej oznacza potwierdzenie dopuszczalności stosowania klauzul przeliczeniowych w odniesieniu do kwoty udzielonego kredytu. W tej sytuacji stwierdzić należy, że wprowadzenie do umowy kredytu bankowego postanowień dotyczących przeliczania kwoty kredytu mieści się w granicach swobody umów i nie stanowi naruszenia art. 69 Prawa bankowego.

W realiach niniejszej sprawy stwierdzenia wymaga fakt, że sporna umowa stanowi kredyt denominowany do franka szwajcarskiego, gdyż kwota kredytu została wyrażona w umowie w walucie CHF a wypłacona miała być, zgodnie z dyspozycją powodów, w złotych polskich po przeliczeniu według odpowiedniego kursu obowiązującego w banku. Umowa ta zawiera wszystkie elementy przedmiotowo istotne umowy kredytu bankowego. W art. 69 ust. 2 Prawa bankowego wskazano jakie niezbędne (obligatoryjne) postanowienia powinny być ujawnione w umowie kredytu bankowego. Art. 69 ust. 1 Prawa bankowego wskazuje elementy konstrukcyjne umowy, które stanowią zobowiązanie banku do wydania kredytobiorcy określonej sumy pieniężnej oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu wykorzystanej sumy kredytu i zapłacenia odsetek kapitałowych (tak SN w orz. z 22.01.2016r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134). Umowa kredytu zawiera wymienione wyżej elementy przedmiotowo istotne, zatem należy stwierdzić, iż ustawowe wymogi zostały spełnione. Treść tej umowy wskazuje, że jest to umowa kredytu walutowego (denominowanego do waluty obcej). Bank bowiem zobowiązał się w niej oddać do dyspozycji kredytobiorców kwotę pieniężną wyrażoną we franku szwajcarskim. Wysokość kapitału kredytu oraz większość spłacanych rat określona była we franku szwajcarskim, z rachunku bankowego prowadzonego w CHF. W punkcie 1 umowy wskazano, że przedmiotem świadczenia banku jest udzielenie kredytu w CHF – stricte - 616.332,82 CHF.

W umowie określone zostały również zasady spłaty kredytu przez kredytobiorców – w równych ratach kapitałowo-odsetkowych w ilości 354, wyrażonych w CHF (walucie kredytu) i wyliczonych przy zastosowaniu oprocentowania, którego zasady ustalania zostały określone w pkt. 6.1 - 6.3 i 8.1 - 8.8 umowy. Przedmiotowa umowa nie może być uznana za nieważną ze względu na § 4 ust. 5 Regulaminu, który zakładał przewalutowanie kwoty środków wypłacanych kredytobiorcy po kursie obowiązującym w banku w sytuacji, gdy zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy wypłata środków ma nastąpić w innej walucie niż waluta produktu kredytowego, ani ze względu na § 9 ust. 4 Regulaminu, przyznający bankowi uprawnienie – w sytuacji gdy kredytobiorcy nie posiadają środków na rachunku prowadzonym w walucie produktu kredytowego wystarczających do spłaty należności z tytułu kredytu – do obciążenia innego prowadzonego przez siebie na rzecz kredytobiorców rachunku oraz obciążenia go po przewalutowaniu, gdy obciążany rachunek jest prowadzony w innej walucie niż waluta produktu kredytowego. Przywołane postanowienia Regulaminu sprawiają, że świadczenia stron umowy kredytu są oznaczone.

Podsumowując tę część rozważań, należy uznać, że przedmiotowa umowa kredytu spełnia wymogi formalne określone w art. 69 Prawa bankowego, a więc jest ważna.

Przedmiotowa umowa nie może być uznana za nieważną ze względu na jej postanowienia, które przewidują przeliczenie waluty kredytu (CHF) na złote polskie przy wykorzystaniu kursu kupna dewiz dla CHF obowiązującego w Banku w dniu wypłaty w sytuacji oraz przewidują przeliczenie kwot uiszczanych tytułem rat kredytu ze złotych polskich na CHF przy wykorzystaniu bieżącego kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązującego w Banku w dniu realizacji należności Banku w przypadku spłaty rat kredytu w złotych polskich nie określając ściśle zasad wyznaczania tych kursów. Przywołane postanowienia umowy nie sprawiają bowiem, że świadczenia stron umowy pozostają nieoznaczone, skoro kwota kredytu została określona ściśle w CHF (walucie kredytu), zaś walutą spłaty kredytu również jest CHF (w tej walucie były określane raty kredytu w harmonogramie), a przeliczenia następują wtedy tylko, gdy kredytobiorca zdecydował się na wypłatę kredytu w złotych polskich na rachunek bankowy prowadzony w tej walucie oraz gdy zdecydował się, że będzie dokonywał spłaty rat kredytowych w złotych polskich. W jednym i drugim przypadku była to bowiem swobodna decyzja samego klienta. Dodać należy, iż nawet hipoteka ustanowiona, celem zabezpieczenia zaciągniętego kredytu, była wyrażona w CHF.

Strona powodowa podniosła argumenty o abuzywności klauzul przeliczeniowych.

W celu ustosunkowania się do wszystkich roszczeń należy przytoczyć art. 385¹ § 1 k.c. zgodnie, z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z art. 385¹ § 1 k.c. wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie następujące przesłanki: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interesy konsumenta. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest: gdy postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem oraz postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

W przedmiotowej sprawie nie budziło wątpliwości, że powodowie zawarli sporną umowę kredytu jako konsumenci. W myśl art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Brak było podstaw do stwierdzenia (w szczególności ze względu na cel kredytu przeznaczony na wybudowanie domu), żeby zawarta przez strony umowa kredytu pozostawała w związku z jakąkolwiek prowadzoną przez powódkę działalnością gospodarczą czy zawodową.

Przechodząc do następnej przesłanki, tj. braku indywidualnego uzgodnienia klauzul przeliczeniowych przywołać należy artykuł 385¹ § 3 k.c., który stanowi że niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Fakt, że konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Innymi słowy, należy badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę. Do tego, by skutecznie wykazać fakt, że klauzula była uzgodniona z konsumentem, nie wystarcza opatrzenie kontrolowanego postanowienia wzmiankami typu: „wyrażam zgodę”, „przyjmuję własnoręcznym podpisem” (vide orz. Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 06.03.2013 r., VI ACa 1241/12, LEX nr 1322083). W konsekwencji postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta. Pozwany nie wykazał, aby postanowienia były uzgodnione indywidualnie. Na mocy art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał właśnie na pozwanym.

W umowie kredytu – stosownie do art. 69 ust. 1 Prawa bankowego – świadczeniem głównym banku jest udostępnienie kredytobiorcy oznaczonej kwoty pieniężnej, zaś świadczeniem głównym kredytobiorcy jest zwrot otrzymanych środków pieniężnych oraz uiszczenie opłat z tytułu oprocentowania i z tytułu prowizji. Sporne klauzule przeliczeniowe (w tego typu umowach, jak omawiana) wprowadzają jedynie mechanizm przeliczenia – tylko w określonych sytuacjach – świadczeń głównych stron w stosunku do waluty obcej, określony w Regulaminie mianem „przewalutowania”. Chociaż problem przeliczania kwoty kredytu i rat kredytu z waluty obcej na walutę polską jest pośrednio powiązany z wypłatą i spłatą kredytu, to jednak brak jest podstaw do przyjęcia, że ustalenia w tym zakresie są postanowieniami dotyczącymi głównych świadczeń stron. Głównych świadczeń stron dotyczą tylko takie elementy konstrukcyjne umowy, bez uzgodnienia których nie doszłoby do jej zawarcia. Klauzule waloryzacyjne w umowie kredytu denominowanego nie są postanowieniami o charakterze przedmiotowo istotnym (essentialia negotii), zatem mogą być objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Odwołać należy się tu do poglądu wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., sygn. akt I CSK 1049/14 (LEX nr 2008735), w którym stwierdzono, że: „Umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. Klauzula taka nie określa bowiem bezpośrednio świadczenia głównego, a wprowadza jedynie umowny reżim jego podwyższenia (...)”. Konkludując trzeba stwierdzić, że postanowienia bankowego wzorca umownego, zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

W sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszają interesy konsumenta postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego

zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy. Klauzula dobrych obyczajów nawiązuje do wyobrażeń o uczciwych, rzetelnych działaniach stron, a także do zaufania, lojalności, jak również – w stosunkach z konsumentami – do fachowości. Zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta (czy szerzej klienta), wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między partnerami kontraktowymi (tak M. Bednarek, w: System Prawa Prywatnego. Tom 5. Prawo zobowiązań – część ogólna, 2013, s.766). Dobre obyczaje, do których odwołuje się art. 385¹ k.c. stanowią przykład klauzuli generalnej, której zadaniem jest wprowadzenie możliwości dokonania oceny treści czynności prawnej w świetle norm pozaprawnych. Chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem, itp. Przez dobre obyczaje w znaczeniu określonym art. 385¹ § 1 k.c. należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Należy przy tym mieć na uwadze, że pojęcie sprzeczności z dobrymi obyczajami stanowi przeniesienie na grunt Kodeksu cywilnego użytego w art. 3 ust. 1 dyrektywy pojęcia sprzeczności z wymogami dobrej wiary. Powołany przepis przewiduje, że warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Równocześnie preambuła dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE z 1993 r., L. 95, s. 29) zawiera w motywie 16 istotne wskazówki interpretacyjne pozwalające ustalić pożądane zachowania zgodne z wymogami dobrej wiary. Przy dokonywaniu oceny działania w dobrej wierze będzie brana pod uwagę zwłaszcza siła pozycji przetargowej stron umowy, a w szczególności, czy konsument był zachęcany do wyrażenia zgody na warunki umowy i czy towary lub usługi były sprzedane lub dostarczone na specjalne zamówienie konsumenta; sprzedawca lub dostawca spełnia wymóg działania w dobrej wierze, jeżeli traktuje on drugą stronę umowy w sposób sprawiedliwy i słuszny, należycie uwzględniając jej prawnie uzasadnione roszczenia.

W kontekście dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, uzasadnione jest twierdzenie, że rażące naruszenie interesów konsumenta ma miejsce, jeżeli postanowienia umowy poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron, wprowadzając nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Nie wyczerpuje to zakresu, w którym może dojść do naruszenia interesów konsumenta. Chodzi bowiem nie tylko o interesy ekonomiczne, ale też związane ze zdrowiem konsumenta, jego czasem zbędnie traconym, dezorganizacją toku życia, doznaniem przykrości, zawodu, wprowadzenia w błąd, nierzetelności traktowania (tak: Cz. Żuławska w: Komentarz do Kodeksu cywilnego red. G. Bieniek, Księga trzecia. Zobowiązania, Warszawa 2003, s. 137 i M. Bednarek w: System Prawa Prywatnego Tom 5 Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2013, s. 767). Podkreślić należy, że stosownie do art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 4 dyrektywy, nadanym sprostowaniem z 13 października 2016 r. (Dz. Urz. UE. L z 2016 r. Nr 276, poz. 17), nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna. W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, w tym także oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony.

Przewalutowanie zgodnie z § 2 pkt 20 „Regulaminu produktów kredytowych dla klientów indywidualnych w (...) Bank S.A.”, następuje po obowiązującym w banku w dniu dokonania wymiany kursie kupna/sprzedaży walut. W świetle § 4 ust. 5 Regulaminu przewalutowanie miało miejsce wtedy, gdy kredytobiorcy złożyli dyspozycję wypłaty środków w innej walucie niż waluta produktu kredytowego. Taka sama sytuacja miała miejsce w przypadku przewidzianego w § 9 ust. 4 Regulaminu, gdy kredytobiorcy nie posiadali na rachunku prowadzonym w walucie

produktu kredytowego wystarczających na spłatę kwot produktu kredytowego wpływów zabezpieczających spłatę. Postanowienia pkt 8.8 umowy kredytu i § 9 ust. 3 Regulaminu ustanawiały zasadę, że spłata rat kredytowych i innych należności wynikających z umowy następuje bezpośrednio w walucie kredytu. Podkreślenia wymaga, że to kredytobiorcy decydowali, w jakiej walucie zostanie wypłacony kredyt i w jakiej walucie odbywać będzie się jego spłata. Mogli oni łatwo uniknąć przewalutowania, które następowało w określonych w umowie sytuacjach. Na uwagę zasługuje fakt, że uprawnienie banku do pobrania środków z rachunku złotowego powodów i przeliczenia ich na franki szwajcarskie w celu zaspokojenia wymagalnych należności banku z tytułu kredytu w istocie zabezpieczało również interes powodów. Była to ochrona przed powstaniem wymagalnego zadłużenia z tytułu rat i innych należności kredytowych i dalszych tego konsekwencji. Także wypłata kredytu, na wyraźne żądanie powodów, nastąpiła w złotych polskich.

Oceniając przez pryzmat powyżej opisanych przesłanek kwestionowane przez stronę powodową klauzule przeliczeniowe, nie można przyjąć, że są one abuzywne. Zwrócić tu trzeba uwagę, że chociaż – w przypadku dokonywania przeliczeń walutowych na podstawie powołanych wyżej postanowień umownych – przeliczenia następują po obowiązującym w banku kursie kupna lub sprzedaży dewiz dla CHF, a umowa nie określa precyzyjnie zasad ustalania tych kursów, to jednak te przeliczenia miały miejsce wtedy i tylko wtedy, gdy kredytobiorcy złożyli wnioski o uruchomienie kredytu w złotych polskich oraz gdy zdecydowali się na spłatę kredytu w złotych polskich. Jednocześnie z treści postanowień umownych wynika, że kredytobiorcy mieli możliwość wypłaty kredytu w CHF na rachunek prowadzony w tej walucie (co było zasadą) oraz dokonywania spłat bezpośrednio w walucie kredytu (co czynili), a w konsekwencji mogli uniknąć potrzeby dokonywania przeliczeń walutowych. Tylko od decyzji powodów zależało, czy godzą się na zastosowanie klauzul przeliczeniowych i przeliczenie wypłaty kredytu lub jego spłaty według kursów kupna i sprzedaży. Było regułą, że walutą kredytu jest CHF i że walutą spłaty kredytu jest CHF. Konieczność przewalutowania świadczeń stron uzależniona była zatem w istocie tylko i wyłącznie od decyzji powodów. Z takiej możliwości powodowie skorzystali, mając przecież możliwość uzyskania wypłaty bezpośrednio w walucie kredytu na rachunek prowadzony w CHF. Jeśli chodzi o spłatę kredytu, w przeważającej części powodowie spłacali kredyt w walucie, w której go zaciągnęli, więc w tym zakresie klauzule przeliczeniowe nie miały zastosowania.

Gdy od decyzji kredytobiorcy zależy, w jakiej walucie zostanie wypłacony kredyt i w jakiej walucie odbywać będzie się jego spłata, oraz gdy kredytobiorcy mogli łatwo uniknąć przewalutowania (i dodatkowych kosztów z tym związanych), które następowało tylko w ściśle określonych sytuacjach wyżej opisanych, nie można uznać, by kwestionowane postanowienia umowy były nieuczciwe – sprzeczne z dobrymi obyczajami, by rażąco naruszały interesy powodów jako konsumentów, czyli by stanowiły niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Niezależnie od tego wskazać należy, że skutkiem uznania za abuzywne postanowień umownych dotyczących przeliczania świadczeń stron umowy kredytu byłoby ich pominięcie przy ustalaniu treści stosunku prawnego wiążącego konsumenta, a nie nieważność umowy. Stwierdzenie abuzywności konkretnych postanowień umownych rodzi taki skutek, że postanowienia te nie wiążą konsumenta *ex tunc* i *ex lege*, zaś zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., strony są związane umową w pozostałym zakresie. Oznacza to, że postanowienia abuzywne nie stanowią elementu treści stosunku prawnego i nie mogą być uwzględniane przy rozpoznawaniu spraw związanych z jego realizacją. W sytuacji skutecznego zakwestionowania klauzul przeliczeniowych dochodzi do sytuacji, że łączący strony stosunek umowny nie przewiduje mechanizmu przeliczania świadczeń stron, stanowiąc w istocie umowę kredytu walutowego, w których wysokość świadczeń stron została określona we franku szwajcarskim. Zauważyć należy, że skutki uznania postanowień umowy za klauzule abuzywne różnią się od skutków nieważności niektórych postanowień umownych (części czynności prawnej). Kodeks cywilny przyjmuje natomiast rozwiązanie, w przypadku niedozwolonych postanowień umownych, że jeżeli postanowienie takie nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Na gruncie tego przepisu nie ma więc znaczenia, czy bez abuzywnych klauzul umowa zostałaby zawarta przez strony. Przedmiotowa umowa może obowiązywać bez mechanizmu przewalutowania, gdyż po wyeliminowaniu z niej abuzywnych postanowień dotyczących przewalutowania zawiera nadal wszystkie przedmiotowo istotne elementy umowy kredytu.

W rezultacie stwierdzić należy, że skoro umowa kredytu łącząca strony nie jest nieważna, to nie zasługiwały na uwzględnienie dochodzone pozwem, jako główne, żądania: ustalenia nieważności umowy oraz zwrotu wszystkich wpłaconych przez stronę powodową na rzecz Banku kwot pieniężnych, gdyż pozwany nie stał się bezpodstawnie wzbogacony kosztem powodów z tytułu wykonania tej umowy. Z wyżej wskazanych względów nie mogło być również uwzględnione żądanie ewentualne. Jeszcze raz podkreślić należy, iż eliminacja klauzul przeliczeniowych de facto prowadzi do pozostawienia w obiegu umowy „czystego” kredytu walutowego. Nie może to zatem prowadzić do zasądzenia różnicy pomiędzy tym co powodowie spłacili, a tym co winni byli spłacić, gdyby kredyt był kredytem złotówkowym oprocentowanym stawką wynikająca z umowy. Na tle niniejszej sprawy tzw. „odfrankowanie umowy” jest niemożliwe, eliminacja klauzul przeliczeniowych, inaczej niż przy kredytach indeksowanych, nie prowadzi do przyjęcia, że strony wiąże umowa kredytu złotówkowego ze stawką LIBOR, ale wręcz przeciwnie do sytuacji, gdzie umowa kredytu staje się umową kredytu walutowego.

Należy odnieść się pokrótce do kwestii zakwestionowania przez powodów doręczenia wzorca umowy przed jej zawarciem. Zgodnie z art. 384 § 1 k.c. ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy. Nie budzi żadnych wątpliwości, że wiążąca strony umowa kredytu była w istocie wzorcem umownym. Należy stwierdzić, wbrew twierdzeniom powodów, że mieli oni możliwość zapoznania się z przedmiotową umową przed jej podpisaniem.

W kontekście powyższych rozważań należy stwierdzić, że przedmiotowa umowa kredytu była ważnie zawarta. Ubocznie tylko wskazać należy, iż pozwany bank także nie naruszył obowiązku rzetelnego poinformowania powodów o ryzyku kursowym. Po pierwsze pamiętać należy, iż klauzule przeliczeniowe (w kontekście których można by było mówić o ryzyku kursowym) mogły mieć zastosowanie jedynie posiłkowo, na skutek wyraźnej decyzji kredytobiorców. Jak wynika z ustaleń faktycznych Sądu, powodowie są ludźmi gruntownie wykształconymi. Powód jest ekonomistą, zajmuje się finansami. W związku z powyższym, powodowie musieli sobie doskonale zdawać sprawę, czym jest kredyt denominowany (walutowy) i jakie ryzyko ze sobą ewentualnie niesie i jakie ryzyko łączy się z wypłaceniem lub spłatą kredytu bezpośrednio w złotych polskich.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd oddalił powództwo główne oraz ewentualne w całości na podstawie powołanych powyżej przepisów.

Orzekając o kosztach procesu Sąd kierował się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. Powodowie, jako przegrywający sprawę, obowiązani są zwrócić pozwanemu koszty procesu w kwocie 10.834 zł, na którą składają się: opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w wysokości 34 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego pozwanego w wysokości 10.800 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Powodowie wpłacili 2.500 zł tytułem zaliczki uiszczonej na poczet wynagrodzenia biegłego (zarządzenie z 12 marca 2018 r. – k. 252, kwit – k. 254). Spożytkowano z tej kwoty 1.846,23 zł (postanowienie z 19 września 2018 r. – k. 288). W związku z powyższym należało zwrócić solidarnie powodom ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 653,77 zł.